

Veilige, mysterieuze binnenwereld van kinderen

Fotografie Cuny Janssen toont in twee nieuwe fotoboeken een prettige mengeling van portretten en landschappen.

FOTOGRAFIE CUNY JANSSEN ★★★★★

AMSTERDAM De Amsterdamse fotografe Cuny Janssen (1975) bouwt met twee nieuwe boeken verder aan naar wat zich laat aanzien als haar levenswerk: het maken van kinderportretten. Ze verbleef op het Zuid-Japanse eilandje Amami en bij indianenstammen in de Amerikaanse staat Oklahoma, wat resulteerde in boeken waarin de overeenkomsten net zo zeer opvallen als de tegenstellingen.

Net als in eerdere boeken (onder meer gefotografeerd in Macedonië en Zuid-Afrika) toont Janssen een intense betrokkenheid bij de kinderen, variërend van kleuters tot jonge tieners. Ze portretteert ze meestal met een ernstige, contemplatieve blik, opvallend vaak ontspannen zittend: *at ease*.

Net als in die eerdere boeken wisselt ze de portretten af met de landschappen waarin de kinderen opgroeien. Oeroud, verdroogd, desolaat (Zuid-Afrika), ruig, bosrijk en geheimzinnig (Macedonië), uitgestrekt en leeg, soms dreigend (de Amerikaanse prairies) en bonzai-overgecultiveerd, danwel tropisch-overdadig (Japan).

Aldus verbindt Janssen de kinderen met de landschappen, geeft ze hen een plek in de geschiedenis: ze staan op het landschap waar ook hun voorouders werden geboren, opgroeiden, werkten, zich voortplantten en stierven. Ook dat is een constante in Janssens werk: de liefde voor land met geschiedenis, voor eeuwenoude bomen, rotsblokken uit de prehistorie, begroeid met geheimzinnige gevormde en gekleurde mossen. Het soort land dat Nederland nauwelijks kent.

Uitklapboek

Amami bestaat grotendeels uit uitklappagina's. Wanneer die nog dichtgevouwen zijn, ziet de lezer twee foto's van landschappen. Klapt hij de naast elkaar gelegen pagina's open,

Bartlesville, OK, USA 2008. Johnney Sheeky Welit Poloch Lee Tucker en zijn zoon Tristen Tucker. De betekenis van zijn naam: Pretty Good Boy. Stammen: Both

dan kan hij vier (meest liggende) foto's naast elkaar bekijken. Dat platte, brede formaat van de bladspiegel doet denken aan de Japanse prenten, de panorama's die zich over een lengte van vele meters kunnen uitstrekken.

Bij Janssens vierluiken zit stevast een portret van een enkel kind, een waarop ook een ouder, broer of zus is te zien, eentje waarop de sociale omgeving van de kinderen (clubje mountainbikers, schoolklas, rondhangen met leeftijdgenoten) wordt

belicht, en dan nog een intieme foto van het kind, verzonken in spel, slapend in bed.

Het is alsof de kijker door Janssen wordt binnengeleid, van de lawaaiige buitenwereld van de straat en de school naar de overzichtelijke, veilige binnenwereld van de kinderen. Iets mysterieus blijft hen daarbij omgeven; ze stralen een wijsheid uit die niet helemaal bij hun leeftijd lijkt te behoren.

Luchthartig

Hoewel dus ook haar boek over de indianen in Oklahoma een mengeling van landschappen en portretten bevat is, *My grandma was a Turtle* wat luchthartiger, iets minder hoffelijk dan *Amami*. Dat heeft beslist te maken met de onorthodoxe wijze waarop het boek is vormgegeven: alle foto's zijn er handmatig ingeplakt, met een plakrand aan de bovenkant. Wie de foto aan de onderkant oplicht, kan het bijschrift lezen. Een rechtstreekse verwijzing naar het ouderwetse familiealbum, waarmee Janssens boek de intieme sfeer deelt.

De 'turtle' in de titel verwijst naar de schildpadden-clan van de Delaware-indianen waar Janssen te gast was, de 'grandma' naar de matriachale familiebanden. Janssen blijft ver weg van de clichés die de Noord-Amerikaanse indianen aankleven (overschrokken, trots, altijd te paard en getooid met veren).

De Turtles hebben een beminnelijke, kalme uitstraling. De kinderen, ook blonde en met lichtbruin haar, poseren vaker met hun ouders, worden op de arm gedragen. Ze zitten met pa op de veranda, dromen voor zich uit op de trampoline of leunen over de laadbak van de bestelwagen.

De foto's zijn wat lossere, alsof de fotografe zich te midden van de indianen meer op haar gemak voelde, zich opgenomen voelde in hun midden.

Delaware (Turtle clan). Rechts Amami Island, Japan 2007.

Osage Hills State Park, OK, USA 2008.

Amami Island, Japan 2007.

de uitklappagina's - te rubriceren.

Er is nog een opmerkelijk verschil tussen de boeken: de scherpte van de foto's. Janssen fotografeert stevast met de technische camera, wat in uiterst gedetailleerde beelden resulteert, en bijna-driedimensionale scherpte. De foto's zijn een lust voor het oog, maar soms ook wat te clean en ongenaakbaar.

Donkere vlekken

In de Amerikaanse landschapsfoto's laat Janssen het streven naar ultrascherpte geregeld los. De bizon op de vlakte zijn als donkere vlekken, wat als schimmige verwijzing naar het verre verleden - toen de prairies door miljoenenkuddes werden begraasd - veel krachtiger uitpakt dan een scherpe opname zou kunnen doen.

Ook foto's van bloemen en planten ontbreekt voor fantasieren over de geesten van

140 werken na decennia ontdekt in een bankkluis

Verweesde topverzameling van Vollard onder de hamer

Van onze correspondent
Ariejan Korteweg

PARIS Sotheby's veilt vandaag 140 werken uit de collectie van Ambroise Vollard, de grootste Franse kunsthandelaar van de vorige eeuw. De werken lagen tientallen jaren in een bankkluis.

Le coffre de Vollard, de kluis van Vollard, zo werd de collectie in kunstkringen aangeduid. Hij omvat een schilderij van Dérain, een aantal Picasso's, diverse tekeningen van Gauguin en Renoir. Een verweesde verzameling, die al een zwaar leven achter de rug heeft.

Vollard, notariszoon van Réunion, was bevriend met zowat alle grote kunstenaars van zijn tijd. Een vriendschap die ontstond doordat hij de kwaliteit van hun werk zag, lang voordat ze wereldfaam kregen. Cézanne, Picasso, Matisse, Bonnard, Maillol, Chagall - ze zochten hem op en schoven aan bij de Creoolse diners die hij aanrichtte. Kunstverzamelaars van over de hele wereld kwamen naar hem om te worden ingewijd in de geheimen van de moderne Franse kunst.

Vertrouwen

Een van de bewonderaars van Vollard was Erich Chlomovitch, zoon van een joodse kleermaker uit Belgrado. Hij is 20 jaar als hij zich in 1935 meldt bij de dan 69-jarige Vollard. Die neemt de Serviër in dienst. Chlomovitch zal in enkele jaren uitgroeien tot de vertrouweling van de kunsthandelaar, hij vergezelt hem op al zijn atelierbezoeken.

Als Vollard in 1939 bij een auto-ongeluk overlijdt, laat hij vele duizenden kunstwerken achter. Een paar maanden later slaat Chlomovitch op de vlucht voor de oorlogsdreiging. Hij wil terug naar zijn geboorteland. Hij stapte in de trein naar Belgrado met 29 Degas', 12 Vlamincks, 11 Bonnards, aquarellen van Cézanne, Gauguin, Pissarro, bronzen beelden van Maillol - bij elkaar zo'n vierhonderd werken.

kinderportretten. Wat Janssens Japanse en indiaanse kinderen delen: het zuivere en ontvankelijke dat, ergens in of onderweg naar de volwassenheid, verloren gaat. Aan die onschuldige voorbije kindertijd herinnerd worden, kleven zowel ontroerende als pijnlijke facetten.

Arno Hajtema

Amami, Snoeck, 29,80 euro, ISBN: 8-3-940-953-29-2.

My Grandma was a Turtle, Snoeck 39,40 euro, ISBN: 8-3-940-953-30-8

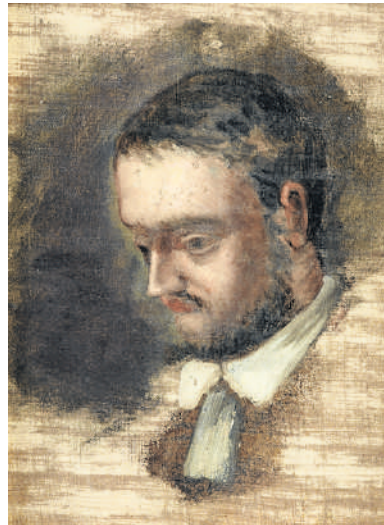
Melancholie

Wie de foto's in de twee boeken heeft geabsorbeerd - Janssens werk dwingt altijd concentratie af - zal waarschijnlijk bevangen zijn geraakt door een lichte melancholie. Talrijk zijn de verwijzingen naar vroeger, alsook de beelden van idyllische plekken waar het gevaar nog niet heerst en kinderen beschermd en ogenschijnlijk in balans, ja gelukkig zijn.

Tegelijk is er geen ontkomen aan het gevoel van tijdelijkheid en vergankelijkheid, waarvan de landschappen met al hun ouderdom steeds getuigen. De foto van een bijna kale fruitboom met nog wat overrijpe, misschien al rottende vruchten tegen een strakblauwe Amerikaanse hemel is in die zin bijna onheilspellend.

Onherroepelijk betrek je zo'n foto ook op de Japanse en indiaanse kinderen, aan wier beschermde, gelukkige staat in de bloei van het leven vroeg of laat, maar beslist een einde komt.

Wie dat beseft, komt als snel terecht bij het verglijden van zijn eigen leven. Als de landschappen je al niet op dat spoor hadden gebracht, dan wel de

Portret d'Emile Zola van Cézanne.

Als hij in Belgrado geen plek vindt om de collectie te exposeren, reist hij door naar Zagreb waar hij warm onthaald wordt.

Het einde van de omzwervingen is nog niet in zicht. Zagreb wordt door de Duitsers gebombardeerd, Chlomovitch neemt, met zijn collectie, de benen naar Bacia, een gehucht ten zuiden van Belgrado. Daar bouwt hij een valse muur aan de keulen van de boerderij waar hij met zijn familie zijn toevlucht heeft gezocht. Achter die muur worden de kisten met kunstwerken opgeslagen. Maar Chlomovitch weet niet uit handen van de Duitsers te blijven; hij wordt afgevoerd, waarna elk verder spoor van hem ontbreekt.

Treinbotsing

Na de oorlog wil Roza, moeder van Chlomovitch, de kunstwerken afstaan aan de staat, in ruil voor een flat en een pensioen. Op de terugweg van de boerderij botst haar trein op een militair konvoi. De moeder sterft, waarna een nachte de drie kisten met kunstwerken mee naar huis neemt. Daar worden ze later door de autoriteiten in beslag genomen; sinds 1951 maken 356 werken deel uit van de collectie van het museum van Belgrado.

In november 1980 besluit de bank Société Générale in Parijs een kluis te laten openen die in 1938 voor vijf jaar was gehuurd door een zekere Chlomovitch, die er nadien niet meer naar omgekomen heeft. De inhoud is verbijsterend: een Picasso, werken van Renoir, Matisse, Utrillo, tekeningen van Cocteau... De geschatte waarde is 5 miljoen franc. De erven van Chlomovitch en Vollard claimen ieder het eigendom, waardoor de veiling waarvan de bank toen al droomde niet doorging. Uiteindelijk trekken de erven Vollard na vijftien jaar aan het langste eind.

Krediet

Hoe deze werken in de bankkluis belandden, is niet bekend. Mogelijk werd het Chlomovitch aan de vooravond van de oorlog te veel om met zeshonderd werken te gaan reizen en heeft hij een deel in Parijs in veiligheid willen brengen. Zoals ook niet bekend is hoe Chlomovitch de kunstwerken in handen kreeg. Deskundigen betwijfelen of hij in de paar jaar dat hij voor Vollard werkte zo veel krediet kon opbouwen dat kunstenaars hem met schilderijen of tekeningen beloonden.

De schatten uit de kluis van Vollard zien in elk geval het daglicht. Dat kan van het Servische deel van de collectie niet worden gezegd. Het museum van Belgrado heeft niet meer dan een tiental doeken op zaal hangen. De rest wordt bewaard in het depot, volgens de Zwitserse deskundige David Laufer 'onder zeer deplorabele omstandigheden'.

De Derain uit de collectie is vorige week in Londen verkocht voor 19,5 miljoen euro, een recordbedrag voor deze schilder. De opbrengst van de Parijse veiling wordt op 3,5 miljoen euro geschat.

De veiling bij Sotheby's in Parijs (76, Rue du Faubourg Saint-Honoré) begint dinsdag 25 juni om 17 uur. De collectie is maandag van 10 tot 18 uur en dinsdag van 10 tot 13 uur te bezichtigen.

ADVERTENTIE

Win unieke kaarten!

Prince

Live @Werchter Boutique

De Volkskrant en Werchter Boutique bieden je de kans om één van de schaarse concerten van Prince te bezoeken.

10 juli aanstaande in het festivalpark van Werchter. We geven 60 x 2 kaartjes weg. Speel mee via volkskrant.nl/inconcert

Zaterdag 10 juli 2010

opening act: Jamie Lidell

support acts: Larry Graham (Graham Central Station) and Mint Condition

Ga naar volkskrant.nl/inconcert

ADVERTENTIE

Legendarische

liveconcerten

Uniek verzameld in een 12-delige cd-collectie

slechts
€ 6,95

COLDPLAY LIVE 2003

1. CD+DVD
'COLDPLAY'
Live in Sydney 2003
+ GRATIS BOX

VANAF DONDERDAG 8 JULI

de Volkskrant

Alle info op vkn.nl/liveconcerten